

บทความวิจัย

พุทธบูรณาการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง

BUDDHIST INTEGRATION FOR PROMOTING LOCAL POLITICIANS' POLITICAL LEADERSHIP IN RAYONG PROVINCE

พระมหาธนาริป สีลสุทฺโธ (บุญมา)^{1*}, วชิรินทร์ ชาญศิลป์¹, อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า¹, สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกา²

Phramaha Tanatip Silasuddho (Boonma)^{1*}, Vacharin Chansilp¹, Apinya Chatchofa¹,

Sawat Chirattitikan²

*Corresponding Author E-mail: phramhathnathipsilsuththo@gmail.com

Received June 11, 2026; Revised June 27, 2026; Accepted June 28, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาภาวะผู้นำทางการเมือง 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมือง และ 3. นำเสนอพุทธบูรณาการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยอง ดำเนินการวิจัยแบบผสานวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 10 รูปหรือคน การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลกับประชาชนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.987 โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) มีจุดเด่นด้านความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาเฉพาะหน้า การใช้สติปัญญาระดมทรัพยากร และการประสานเครือข่าย

¹ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹ Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

² กระทรวงยุติธรรม

² Ministry of Justice

ร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่น 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมือง ประกอบด้วย สองปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยเชิงจิต สามารถร่วมทำนายผลได้ร้อยละ 40.1 โดยมีแรงขับเคลื่อนจากด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ความสำเร็จของงาน และความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ตามลำดับ และหลักพราวาสธรรม 4 สามารถร่วมทำนายผลได้สูงถึงร้อยละ 72.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีคุณธรรมหลักเรียงลำดับตามน้ำหนักความสำคัญ คือ ทมะ ความหนักแน่น จาคะ ความเสียสละ และสังกะ ความซื่อสัตย์ และ 3. แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักพราวาสธรรม 4 ประกอบด้วย สังกะ ความซื่อสัตย์จริงใจและการรักษาคำพูด ทมะ ส่งเสริมความหนักแน่น ยืนหยัดในความถูกต้องไม่หวั่นไหวต่อผลประโยชน์ ชนติ พัฒนาความอดทน ควบคุมอารมณ์และพร้อมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างมีสติ และจาคะ เน้นความเสียสละ มีจิตสาธารณะ และปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใสโดยยึดประโยชน์สุขของประชาชนเป็นที่ตั้ง มุ่งสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: พุทธบูรณาการ; การส่งเสริม; ภาวะผู้นำทางการเมือง; นักการเมืองท้องถิ่น

Abstract

Objectives of this research article aimed: 1. To study political leadership, 2. To examine factors affecting political leadership, and 3. To propose a Buddhist integration for promoting the political leadership of local politicians in Rayong Province, conducted by the mixed methods research. The qualitative research, data were collected through structured in-depth interviews with 18 key informants and analyzed using descriptive content interpretation, alongside a focus group discussion with 10 participants. For the quantitative research, data were gathered from 400 samples using a questionnaire with an overall reliability coefficient of 0.987 and analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The research findings revealed that: 1. The political leadership of local politicians in Rayong Province was, by overall, at a high level ($\bar{X} = 4.01$), with a prominent strength in the ability to analyze immediate problems, utilize intellect to mobilize resources, and coordinate collaborative networks across

all sectors to drive local development. 2. Factors affecting political leadership consisted of two main components: motivation factors, which could jointly predict political leadership at 40.1%, driven respectively by recognition, achievement, and advancement; and Gharavasa-dhamma 4, the four virtues for laypeople which could highly predict political leadership at 72.2 percent with statistically significant level at 0.01 with the core virtues ranked by weight of importance being: Tama; self-control, Caka; sacrifice, and Sacca; truthfulness. 3. Guidelines for promoting political leadership based on Gharavasa-dhamma 4 the four virtues for laypeople comprised: Sacca, focusing on honesty, sincerity, and keeping promises; Thama, promoting firmness and standing up for righteousness without swaying under pressure or immediate benefits; Khanti, developing patience, emotional control, and readiness to mindfully listen to diverse opinions; and Caka, emphasizing sacrifice, public consciousness, and performing duties with transparency by prioritizing the well-being of the people to achieve sustainable local development.

Keywords: Buddhist Integration; Promotion; Political Leadership; Local Politicians

บทนำ

การเมืองท้องถิ่นถือเป็นกลไกเชิงโครงสร้างและรากฐานที่สำคัญยิ่งในระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นกลไกที่ใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของประชาชนมากที่สุด และส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ ตลอดจนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับฐานราก โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ทำหน้าที่หลักในการใช้อำนาจอธิปไตยเพื่อกำหนดนโยบายสาธารณะ การจัดทำบริการสาธารณะ และการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในแต่ละพื้นที่ ยิ่งไปกว่านั้น การเมืองท้องถิ่นยังเป็นพื้นที่เรียนรู้และสะท้อนถึงระดับการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการปกครองตนเอง ผ่านกระบวนการเลือกตั้งเพื่อคัดเลือกผู้นำและสมาชิกสภาท้องถิ่นเข้ามาเป็นตัวแทน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการเมืองท้องถิ่น

จะมีบทบาทสำคัญเพียงใด แต่ในมิติความเป็นจริงกลับต้องเผชิญกับความท้าทายและอุปสรรคเรื้อรังรอบด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการขาดความโปร่งใสในการบริหารจัดการการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ อิทธิพลอันมหาศาลจากกลุ่มผลประโยชน์และเครือข่ายอุปถัมภ์ ตลอดจนปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในเชิงนโยบายและการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งกลายเป็นเนื้อร้ายที่กัดเซาะความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยาวนาน (พระปลัดเอกชัย จนทโชโต (คงชีวะ) และคณะ, 2566)

เมื่อพิจารณาในมิติทางกฎหมายและการบริหารราชการแผ่นดิน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบล้วนมีสถานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งกระจายตัวอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศเพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนการพัฒนาควบคู่ไปกับส่วนกลาง ด้วยเหตุนี้ ความเข้มแข็งและศักยภาพในการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรเหล่านี้จึงเป็นตัวแปรต้น ๆ ที่จะชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาประเทศในภาพรวม ในสภาวะการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม การปล่อยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารงานแบบดั้งเดิมย่อมไม่เพียงพออีกต่อไป จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาท ปฏิรูปแนวทางการบริหารงาน และพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถขับเคลื่อนการกิจบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่กฎหมายกำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความยืดหยุ่นสามารถตอบสนองต่อวิกฤตการณ์ใหม่ ๆ และมุ่งเน้นการสร้างประโยชน์สุขให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2544)

อุปสรรคและโครงสร้างส่วนบนที่ขัดขวางการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและทำลายระบอบประชาธิปไตยระดับฐานรากอย่างรุนแรง คือ ปัญหาการทุจริตเลือกตั้ง ซึ่งเป็นปัญหาเชิงระบบที่มีความซับซ้อนและมีปัจจัยเกื้อหนุนมาจากหลายมิติร่วมกัน ทั้งในด้านสภาพเศรษฐกิจที่ยังคงมีความเหลื่อมล้ำ ระบบสังคมและวัฒนธรรมที่ยังยึดติดกับระบบอุปถัมภ์และเครือญาติ ความไม่โปร่งใสของงบประมาณที่ใช้ในการบริหารงาน ความกลัวต่ออิทธิพลมืดหรือผู้มีบารมีในท้องถิ่น ช่องโหว่ของระบบกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มงวด ตลอดจนระดับการศึกษาและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน โดยในปัจจุบันบริบทการแข่งขันทางการเมืองท้องถิ่นยังคงปรากฏการร้องเรียนและพฤติกรรมการทุจริตอย่างกว้างขวางและรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นการซื้อสิทธิ์ขายเสียงทั้งในรูปแบบเงินสดและสิ่งของ การจงใจทำลายป้ายหาเสียงเพื่อตัดสิทธิ์คู่แข่งคู่แข่ง คู่แข่ง ตลอดจนการโฆษณาชวนเชื่อหรือการให้คำมั่นสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์ส่วนตน

และกลุ่มก้อนในระหว่างการทำเสียงเลือกตั้ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้นักการเมืองที่ขาดคุณภาพก้าวเข้าสู่อำนาจรัฐ (นัทธมน กันเภา และศุภสวัสด์ ชัชวาลย์, 2566)

จากสภาพปัญหา ความท้าทาย และพฤติกรรมกรรมการทุจริตเลือกตั้งที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่า ภาวะผู้นำทางการเมือง ของนักการเมืองท้องถิ่นคือตัวแปรภายในและปัจจัยส่วนบุคคลที่สำคัญที่สุดในการกำหนดทิศทาง ความเป็นไป และความซื่อสัตย์สุจริตในการพัฒนาพื้นที่ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินงานวิจัยโดยนำหลักพุทธธรรมคือ หลักธรรมาธรรม 4 (ส.ส. (ไทย) 15/246/354) อันประกอบด้วย สัจจะ ความซื่อสัตย์จริงใจ ทมะ ความหนักแน่น ขันติ ความอดทน และจาคะ ความเสียสละ มาทำการพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างและหล่อหลอมคุณลักษณะของผู้นำที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในตัวนักการเมืองท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การสร้างระบบการเมืองท้องถิ่นที่โปร่งใส ไร้การทุจริต มีประสิทธิภาพสูง และได้รับความไว้วางใจจากประชาชนอย่างแท้จริงยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยอง
3. เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mix Method Research) ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป ในจังหวัดระยอง ที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมดจำนวน 394,423 คน (ไทยรัฐ ออนไลน์, 2566)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามสัดส่วนประชากรในแต่ละอำเภอ และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตรของ Yamane (1973) ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด 18 รูปหรือคน

ประกอบด้วย 1. นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา 2. ผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ 3. นักการเมืองท้องถิ่น และ 4. นักปกครองท้องถิ่น และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 10 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่แบบสอบถาม สอบถามเกี่ยวกับ 1. ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยอง 2. ปัจจัยจูงใจ และ 3. หลักธรรมาธรรม 4 ในด้านต่าง ๆ และในแต่ละข้อเป็นชนิดมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Type) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ (Likert, 1932) โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.987 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยลงพื้นที่แจกและเก็บแบบสอบถามจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งในทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ 1. อำเภอเมือง 2. อำเภอบ้านฉาง และ 3. อำเภอวังจันทร์ จนครบตามจำนวนที่กำหนด ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ ก่อนนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และบันทึกข้อมูลด้วยเครื่องบันทึกเสียง ก่อนสรุปผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Content Analysis) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ข้อมูล เชื่อมโยงให้มีความสอดคล้องตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีพร้อมทั้งนำเสนอแนะข้อมูลเป็นองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยอง พบผลการศึกษาดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยอง โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยอง	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านสามารถวิเคราะห์ปัญหาข้อท้าทายทางสังคมที่สำคัญ	4.36	0.92	มาก
2. ด้านเสนอวิสัยทัศน์ที่เป็นไปได้เพื่อแก้ปัญหาและข้อท้าทายอย่างรวดเร็ว	4.11	0.80	มาก
3. ด้านการมีสติปัญญา ฉลาดรู้ ให้การระดมทรัพยากรในการแก้ปัญหา	4.35	0.85	มาก
4. ด้านการเป็นผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลง	3.22	0.98	มาก
โดยภาพรวม	4.01	0.74	มาก

ตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D.=0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านสามารถวิเคราะห์ปัญหาข้อท้าทายทางสังคมที่สำคัญ ($\bar{X} = 4.36$, S.D.=0.92) รองลงมาได้แก่ ด้านการมีสติปัญญา ฉลาดรู้ ให้การระดมทรัพยากรในการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 4.35$, S.D.=0.85) ด้านเสนอวิสัยทัศน์ที่เป็นไปได้เพื่อแก้ปัญหาและข้อท้าทายอย่างรวดเร็ว ($\bar{X} = 4.11$, S.D.=0.80) และด้านการเป็นผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X} = 3.22$, S.D.=0.98) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยอง

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยเชิงใจ ประกอบด้วย 1. ด้านความสำเร็จของงาน 2. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ 3. ด้านลักษณะงาน 4. ด้านความรับผิดชอบ และ 5. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน อย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยอง

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) สำหรับการทดสอบสมมติฐานที่ 1

ปัจจัยการสื่อสาร	β	Std.Error	Beta	t	sig
ค่าคงที่ (Constant)	1.819	.138		13.223**	.000
ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ (X_{12})	.217	.048	.273	4.507**	.000
ด้านความสำเร็จของงาน (X_{11})	.141	.046	.173	3.089**	.002
ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน (X_{15})	.119	.050	.161	2.388*	.017

Multiple R = 0.639; $R^2 = 0.408$; Adj. $R^2 = 0.401$; Std. Error = .574; Sig = .001

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยปัจจัยสามารถร่วมกันทำนายภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยอง 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ได้ร้อยละ 40.1 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ได้ร้อยละ 27.3 ด้านความสำเร็จของงาน ได้ร้อยละ 17.3 และด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน ได้ร้อยละ 16.1 ตามลำดับ

สมมติฐานที่ 2 หลักขรรวาทธรรม 4 ประกอบด้วย 1. สัจจะ ความซื่อสัตย์จริงใจ 2. ทมะ ความหนักแน่น 3. ขันติ ความอดทน และ 4. จาคะ ความเสียสละ อย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยอง

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) สำหรับการทดสอบสมมติฐานที่ 2

หลักสัปปุริสธรรม	B	S.E.	β	t	sig
ค่าคงที่ (Constant)	.706	.106		6.666**	.000
ทมะ ความหนักแน่น (X22)	.352	.055	.394	6.432**	.000
จาคะ ความเสียสละ (X24)	.244	.054	.275	4.542**	.000
สัจจะ ความซื่อสัตย์จริงใจ (X21)	.145	.059	.172	2.460*	.014

Multiple R=0.851; $R^2=0.725$; Adj. $R^2=0.722$; Std. Error=.389; F=115.046; Sig=.001

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า หลักขรรวาทธรรม 4 สามารถร่วมกันทำนายภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยอง 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ได้ร้อยละ 72.5 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้ ทมะ ความหนักแน่น ได้ร้อยละ 39.4 จาคะ ความเสียสละ ได้ร้อยละ 27.5 และสัจจะ ความซื่อสัตย์ ได้ร้อยละ 17.2 ตามลำดับ

3. พุทธบูรณาการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยอง พบว่า 1. สัจจะ ความซื่อสัตย์จริงใจ สรุปได้ว่า นักการเมืองท้องถิ่นควรยึดความจริง ไม่กล่าวคำเกินจริงเพื่อหวังคะแนนนิยม คำพูดต้องสอดคล้องกับการกระทำ และพร้อมยอมรับความผิดพลาดเมื่อเกิดขึ้น ความโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูลลงงบประมาณ โครงการ และผลการดำเนินงาน ไม่เลือกปฏิบัติ และเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม 2. ทมะ ความหนักแน่น สรุปได้ว่า หลักทมะ ความหนักแน่น ส่งเสริมให้การเมืองท้องถิ่นมีจิตใจ ยืนหยัดในความถูกต้อง และไม่หวั่นไหวต่อแรงกดดันหรือผลประโยชน์เฉพาะหน้า นักการเมืองควรควบคุมอารมณ์ รับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้วยเหตุผล และตัดสินใจโดยยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

ความหนักแน่นในความซื่อสัตย์ โปร่งใส และการรักษาวินัยในการทำงานอย่างเสมอต้นเสมอปลาย 3.อันดับ 3 ความอดทน สรุปได้ว่า เป็นคุณธรรมสำคัญในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดระยอง เพราะช่วยให้ผู้นำสามารถควบคุมอารมณ์ รับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย และเผชิญแรงกดดันทางการเมืองได้อย่างมีสติ ใช้เหตุผลและความสุขุมในการแก้ปัญหา โดยยึดประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ ความอดทนยังช่วยให้การทำงานมีความต่อเนื่อง โปร่งใส และ 4. จาคะ ความเสียสละ สรุปได้ว่า หลักจาคะ ความเสียสละ เป็นคุณธรรมสำคัญที่ช่วยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดระยอง เพราะทำให้ผู้นำมีจิตสาธารณะ คิดถึงประโยชน์ของประชาชนมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน นักการเมืองควรเสียสละเวลา ลงพื้นที่รับฟังปัญหาของชุมชน และทำงานด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์ และยุติธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยอง อภิปรายได้ว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองในจังหวัดระยองโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากจังหวัดระยองเป็นพื้นที่เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศ ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้นำต้องมีศักยภาพสูงในการบริหารจัดการปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านการวิเคราะห์ปัญหาและข้อท้าทายทางสังคมที่สะท้อนถึงความเข้าใจบริบทพื้นที่อย่างลึกซึ้ง ทั้งในมิติชุมชน สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต ตลอดจนสามารถประเมินสถานการณ์เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล (2563) ได้ศึกษาเรื่องการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา มีจุดเด่นในด้านความมุ่งมั่นทุ่มเทปฏิบัติงานเพื่อประชาชน มีความเสียสละในการอาสาเข้ามาขับเคลื่อนนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ภาคประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยองสามารถอภิปรายผลใน 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ ประเด็นแรก ปัจจัยเชิงจิตสำนึกสามารถร่วมกันทำนายภาวะผู้นำทางการเมืองฯ ได้ร้อยละ 40.1 โดยมีแรงขับเคลื่อนสำคัญรายด้าน คือ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ (ร้อยละ 27.3) ด้านความสำเร็จของงาน (ร้อยละ 17.3) และด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน (ร้อยละ 16.1) ซึ่งให้เห็นว่า แรงจูงใจเป็นสิ่งเร้า

ภายในที่กระตุ้นให้ผู้นำมีความกระตือรือร้น ทุ่มเทพบริหารงาน และตัดสินใจแก้ไขปัญหา ร่วมกับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสุวรรณ แก้วนะ และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารเทศบาล ในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่สอง หลักฆราวาสธรรม 4 สามารถร่วมกันทำนวยุภาวะผู้นำทางการเมืองฯ ได้สูงถึงร้อยละ 72.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับตามน้ำหนักในสมการทำนาย ได้แก่ ทมะ (ร้อยละ 39.4) จาคะ (ร้อยละ 27.5) และสัจจะ (ร้อยละ 17.2) สะท้อนให้เห็นว่า การเมืองท้องถิ่นซึ่งใกล้ชิดประชาชนจำเป็นต้องใช้หลักธรรมในการครองตนและครองใจควบคู่กับความสามารถ เพื่อสร้างความศรัทธาและการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของชุตินันท์ วงษ์อมวิทย์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมาพบว่า การประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรม 4 ช่วยเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งการมีสัจจะที่ซื่อสัตย์โปร่งใส การมีทมะที่ใช้สติปัญญาควบคุมอารมณ์และเปิดรับฟังความคิดเห็น การมีขันติที่อดทนเพียรพยายามต่อสู้กับอุปสรรค และการมีจาคะที่สละประโยชน์ส่วนตน มุ่งบำเพ็ญประโยชน์สุขเพื่อส่วนรวมเป็นสำคัญ

3. พุทธบูรณาการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยอง อภิปรายได้ว่า หลักฆราวาสธรรม 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถประยุกต์ใช้พัฒนาคุณลักษณะผู้นำได้อย่างเหมาะสมกับบริบทการเมืองท้องถิ่นที่ต้องใกล้ชิดกับประชาชน โดยพิจารณาได้จากสัจจะ ความซื่อสัตย์จริงใจ ที่มีอิทธิพลสูงสุดอันแสดงถึงความซื่อสัตย์ จริงใจ และรักษาคำพูด ยึดโยงกับการสร้างความศรัทธา จาคะ ความเสียสละ ที่เป็นการอุทิศตนทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ทมะ ความหนักแน่น ในการควบคุมตนเองที่ช่วยให้ผู้นำยึดมั่นในหลักการ มีวินัย และตัดสินใจได้อย่างรอบคอบในสถานการณ์ที่ซับซ้อน และขันติ ความอดทน ที่ช่วยให้สามารถรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างและบริหารความขัดแย้งในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์อันเป็นหัวใจของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทองดี ปาโส และคณะ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการบริหารงานที่ดีของบริษัทสัญญาชาติญี่ปุ่นในประเทศไทย พบว่า การบริหารจัดการตามวงจรคุณภาพ (PDCA) ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมการบริหารงานที่ดี โดยสามารถนำมาพุทธบูรณาการร่วมกับหลักพุทธธรรมอย่างหลักฆราวาสธรรม 4 อันประกอบด้วย สัจจะ ทมะ ขันติ และ

จากะ ได้อย่างลงตัว เพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้เกิดความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง พุทธบูรณาการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยอง ผู้วิจัยสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 พุทธบูรณาการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น
ในจังหวัดระยอง

จากภาพที่ 1 ชี้ให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องบูรณาการทั้งความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมควบคู่กันไป โดยมีข้อสรุปแนวทางสำคัญ 4 ประเด็น คือ 1. การบูรณาการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล 4 จะช่วยหล่อหลอมให้นักการเมืองท้องถิ่นมีความซื่อสัตย์ ความหนักแน่น ความอดทน และความเสียสละ ซึ่งเป็นรากฐานของภาวะผู้นำที่เข้มแข็งในการวิเคราะห์ปัญหาและข้อท้าทายทางสังคม ตลอดจนการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลเพื่อมุ่งประโยชน์สุขของส่วนรวม 2. คุณธรรมดังกล่าวจะสร้างวินัยและความโปร่งใสในการบริหารจัดการองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สติปัญญาในการวางแผน จัดสรร และระดมทรัพยากรมาแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุด 3. อานิสสของความอดทนจะช่วยเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย บริหารความขัดแย้งด้วยเหตุผลเหนืออารมณ์ ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ที่เท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลง และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาในภาคปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว แม่นยำ และ 4. จิตวิญญาณแห่งความเสียสละและการมีจิตสาธารณะ จะเป็นแรงขับเคลื่อนให้นักการเมืองท้องถิ่นอุทิศตนทำงานเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา อันจะช่วยสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธา และนำพาจังหวัดระยองไปสู่การพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืนร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านสามารถวิเคราะห์ปัญหาข้อท้าทายทางสังคมที่สำคัญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีนโยบายส่งเสริมให้นักการเมืองท้องถิ่นพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ปัญหา เชื่อมโยงข้อมูลจากสภาพปัญหาของพื้นที่ ความต้องการของประชาชน
2. ด้านเสนอวิสัยทัศน์ที่เป็นไปได้เพื่อแก้ปัญหาและข้อท้าทายอย่างรวดเร็ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพนักการเมืองท้องถิ่นให้มีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ คาดการณ์แนวโน้มปัญหา
3. ด้านการมีสติปัญญา ฉลาดรู้ ให้การระดมทรัพยากรในการแก้ปัญหา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายส่งเสริมให้นักการเมืองท้องถิ่นพัฒนาความรู้ความสามารถ และทักษะการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
4. ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายส่งเสริมให้นักการเมืองท้องถิ่นมีบทบาทในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านสามารถวิเคราะห์ปัญหาข้อท้าทายทางสังคมที่สำคัญ นักการเมืองท้องถิ่นควรนำกระบวนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาพิจารณาจากความเร่งด่วน ผลกระทบต่อประชาชน
2. ด้านเสนอวิสัยทัศน์ที่เป็นไปได้เพื่อแก้ปัญหาและข้อท้าทายอย่างรวดเร็ว นักการเมืองท้องถิ่นควรพัฒนากระบวนการรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชนผ่านการลงพื้นที่
3. ด้านการมีสติปัญญา ฉลาดรู้ ให้การระดมทรัพยากรในการแก้ปัญหา นักการเมืองท้องถิ่นควรพัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ การจัดทำโครงการ และการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ
4. ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง นักการเมืองท้องถิ่นควรแสดงบทบาทเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยการศึกษาปัญหาและโอกาสในการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการวิเคราะห์ปัญหาและข้อท้าทายทางสังคมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดระยอง
2. ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการเสนอวิสัยทัศน์เพื่อแก้ไขปัญหาและข้อท้าทายของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยอง
3. ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ภาวะผู้นำทางการเมืองกับความสามารถในการระดมทรัพยากรเพื่อแก้ไขปัญหาของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยอง
4. ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยอง

เอกสารอ้างอิง

- ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์. (2563). *การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- นัทธมน กันเภา และศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์. (2566). แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 7(1), 95–111.
- พรเศรษฐี วุฒิปญญาอิสกุล. (2563) การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา (ดุชนิพนธ์ปริญญาปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทองดี ปาโส และคณะ. (2566). พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการบริหารงานที่ดีของบริษัทสัญชาติญี่ปุ่นในประเทศไทย. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมบริหารคน*, 6(6), 72–85.
- พระปลัดเอกชัย จนทโชโต (คงชีวะ) และคณะ. (2566). พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 6(3), 113-124.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). *ภาวะผู้นำ Leadership*. กรุงเทพฯ: ธนธการพิมพ์.
- ไทยรัฐ ออนไลน์. (2566). เลือกตั้ง : 2566 ชาวระยองตื่นตัว ออกมาใช้สิทธิศึกักทั้งวัน ผู้ว่าฯ ตั้งเป้าทะลุ 75%. สืบค้น 9 มกราคม 2569, จาก <https://shorturl.asia/Lc8Bi>
- สุวรรณ แก้วนะ และคณะ. (2564). การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารเทศบาล ในจังหวัดสมุทรปราการ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(3), 1-13.
- Likert, R. (1932). The method of constructing an attitude scale. *Archives of Psychology*, 140, 44-53.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.